

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เนื่องจากอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญในการผลิตภาคเกษตรกรรม และน้ำตาลก็เป็นสินค้าออกที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนนับพันล้านบาท คือ ปี พ.ศ. 2520 รายได้จากการส่งน้ำตาลออกมีมูลค่าถึง 7,445 ล้านบาท นับว่าเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้เข้าประเทศอันดับ 3 รองจากข้าวและมันสำปะหลัง¹ แต่เมื่อพิจารณาถึงเกษตรกรชาวไร่อ้อย จะเห็นว่าชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ต่างก็มีสภาพไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่เพาะปลูกพืชผลอื่น ๆ คือ เป็นผู้มีฐานะยากจน ขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้ในการเพาะปลูก ต้องกู้ยืมจากบุคคลอื่น ระบบสินเชื่อชาวไร่อ้อยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพืชชนิดอื่น คือ มีบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลางเรียกว่า "หัวหน้าโควต้า" หัวหน้าโควต้าจะกู้เงินจากโรงงานน้ำตาลและนำมาให้ชาวไร่อ้อยเพื่อใช้จ่ายในการเพาะปลูกอีกต่อหนึ่ง เรียกว่า "เงินเกี้ยว" หรือ "เงินบำรุงไร่อ้อย" เมื่อถึงฤดูตัดอ้อย หัวหน้าโควต้าจะรวบรวมอ้อยของชาวไร่อ้อยส่งโรงงานน้ำตาล โดยชาวไร่อ้อยต้องจ่ายเงินพิเศษซึ่งเรียกว่า "ค่าหัวคิว" หรือ "ค่าหัวคัน" ให้แก่หัวหน้าโควต้า จากการสำรวจแหล่งเงินทุนของชาวไร่อ้อยในปี 2518 ปรากฏว่า ชาวไร่อ้อยร้อยละ 67 กู้เงินจากแหล่งเงินทุนนอกสถาบันการเงิน และร้อยละ 33 กู้เงินจากสถาบันการเงิน² จะเห็นได้ว่าชาวไร่อ้อยยังคงกู้เงินจากเจ้าหนี้เอกชน

¹ "ตารางสถิติแสดงปริมาณและมูลค่าสินค้าส่งออก," รายงานเศรษฐกิจรายเดือน 18 (กันยายน 2521) : 50 - 51.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, "รายงานการสำรวจภาวะสินเชื่อของชาวไร่อ้อยในภาคกลางและภาคตะวันออก" (กรุงเทพมหานคร : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2518), หน้า 23.

ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินแก่ชาวไร่ยิ่งขึ้น ถ้าปีใดอ้อยราคาดี
ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล ชาวไร่อ้อยก็มีความเป็นอยู่ดีขึ้นบ้าง แต่ถ้าปีใดราคาอ้อยตกต่ำ
หนี้สินของชาวไร่ก็จะพอกพูนกันไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงสภาพโดยทั่วไปของชาวไร่อ้อย และหลักเกณฑ์ในการ
อนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินต่าง ๆ แก่ชาวไร่

วัตถุประสงค์

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะ

1. ศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของชาวไร่อ้อย
2. ศึกษาถึงภาวะหนี้สินของชาวไร่อ้อย โดยพิจารณาแหล่งและจำนวนเงินกู้
ของชาวไร่ ตลอดจนอัตราดอกเบี้ยในแต่ละแหล่ง
3. ศึกษาถึงหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อ เกษตรของสถาบันการเงินต่าง ๆ
พิจารณาว่าสินเชื่อที่ชาวไร่ได้รับเพียงพอกับความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้ทันทางที่
หรือไม่
4. สรุปและเสนอแนะข้อแก้ไขอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากแหล่งสินเชื่อประกอบด้วย สินเชื่อนอกสถาบันการเงินและสินเชื่อจาก
สถาบันการเงิน สำหรับการกู้ยืมนอกสถาบันการเงินนั้น ชาวไร่สามารถกู้ได้ไม่จำกัดจำนวน
ถ้ามีหลักทรัพย์ค้ำประกันและยอมเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ฉะนั้นในการพิจารณาว่าสินเชื่อที่
ชาวไร่ได้รับเพียงพอกับความต้องการ และสามารถนำไปใช้ได้ทันทางที่หรือไม่ จะพิจารณา
เฉพาะสินเชื่อจากสถาบันการเงินเท่านั้น

สถาบันการเงินในที่นี้หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสินเชื่อ เกณฑ์ของสถาบันการเงินต่าง ๆ และสภาพโดยทั่วไปของชาวไร่อ้อย รวมทั้งข้อเท็จจริงตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำไร่อ้อย ซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วิธีการวิจัย

คงได้กล่าวแล้วว่า ข้อมูลที่แสดงไว้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้มาจากหลายแหล่งต่าง ๆ กัน แต่ข้อมูลที่สำคัญและเป็นหัวใจของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวไร่อ้อย อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์มีอุปสรรคหลายประการ ต้องใช้เวลาและความพยายามมาก เนื่องจากต้องหาเวลาที่ชาวไร่อ้อยอยู่บ้านไม่ได้ออกไปทำงานในไร่ ซึ่งเป็นการยากที่จะพบตัวได้ง่าย ๆ สำหรับแต่ละราย แต่การสัมภาษณ์มีผลดีในแง่ที่ว่าได้รับข้อมูลที่แท้จริงเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัยมาก การสำรวจได้ทำการคัดเลือกจังหวัดที่มีเนื้อที่เพาะปลูกอ้อยมากที่สุดคือในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 จังหวัด คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 75 % ของเนื้อที่เพาะปลูกอ้อยทั้งประเทศ เพื่อให้ตัวอย่างที่สำรวจนี้เป็นตัวแทนที่แท้จริงของชาวไร่อ้อยทั้งหมด ผู้เขียนจึงได้กระจายตัวอย่างตามน้ำหนัก โดยคำนวณจากเนื้อที่เพาะปลูกอ้อยในจังหวัดต่าง ๆ ปรากฏว่า จังหวัดกาญจนบุรีได้ 126 ตัวอย่าง สุพรรณบุรี 45 ตัวอย่าง ชลบุรี 42 ตัวอย่าง นครปฐม 30 ตัวอย่าง ราชบุรี 30 ตัวอย่าง และประจวบคีรีขันธ์ 27 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 300 ตัวอย่าง โดยทำการสำรวจในท้องที่ต่าง ๆ ของจังหวัดดังต่อไปนี้

1. จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ อำเภอท่ามะกา ที่ตำบลท่ามะกา ตำบลท่าไม้ ตำบลท่าเรือ อำเภอท่าม่วง ที่ตำบลท่าม่วง ตำบลทุ่งทอง ตำบลวังศาลา ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบ่อพลอย ที่ตำบลบ่อพลอย ตำบลหนองกลุ่ม และอำเภอพนมทวน ที่ตำบลคอนเจดีย์
2. จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ อำเภอสองพี่น้อง ที่ตำบลทุ่งคอก ตำบลศรีสำราญ และอำเภออู่ทอง ที่ตำบลจรเข้สามพัน

3. จังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านบึง ที่ตำบลหนองอิรุณ ตำบลคลองกาว
ตำบลมาบไผ่ และตำบลหนองขี้ซาก
4. จังหวัดนครปฐม ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน ที่ตำบลสระสีมูม ตำบลสะพาน
และตำบลห้วยขวาง
5. จังหวัดราชบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง ที่ตำบลบ้านโป่ง ตำบลเป็กโพธิ์
ตำบลท่ามา ตำบลกรับใหญ่ และตำบลปากแรต
6. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ อำเภอหัวหินที่ตำบลหนองพลับ

นอกจากการสัมภาษณ์ชาวไร่อ้อยแล้ว ผู้เขียนได้สอบถามและประมวลข้อคิดเห็น
จากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในวงการนี้ เช่น พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร พนักงานธนาคารพาณิชย์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตร เจ้าหน้าที่กลุ่ม
เกษตรกร เจ้าหน้าที่สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย ฯลฯ ตลอดจนคนควาและรวบรวม
จากบทความ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ